מסורת הש"ם

ל) ועי׳ חום׳ מנחום פנו: ד״ה ג) ושהמים מקלחין ויולאין רש"שו. ד) ולעיל כהו.

תורה אור השלם

1. ונַתַנוּ בְּנֵי אֲהַרֹן הַכּּהַן אש על הַמִּוֹבֵּחַ וְעָרְכוּ ייט אל האש: ויי עצים על האש: ויי 2. וָהַאַשׁ עַל הַמַּוֹבַּחַ תּוּקָד בּוֹ לֹא תִּכְבֶּה וּבְעֵר עְלֶיהָ הַכֹּהֵן עַצִים בַּבַּקֶר בַּבַּקֶר וְעָרַךְּ עָלֶיהָ הָעֹלֶהׁ וְהִקְּטִיר עליה חלבי השלמים:

הגהות הב"ח (h) גמ' א"כ נימא קרא ובער ובער (אי כתב רחמנא וכו' קמ"ל דנעביד חד ונעביד . תרי) תא"מ ונ"ב גירסת רש"י תרי) תחית וליכ גיוסת וטיי ואימא דנעביד חד ונעביד תרי: (3) רש"י ד״ה דלח כר"ה כו' דחשיב פיים למחחה נרית כרי לתקיב פיים נתחתה ולמן הכבש למזבח דפיים דמחתה דלא כרי יהודה: (ג) ד"ה ואימא דנעביד חד וגעביד תרי כהן אחד יסדר כו' לעשות שני גזירין עוד ב בפקר: (ד) ד"ה ה"ג והא בבקר: (ד) ואי שמעיק ליה תניא כו' ואי שמעיק ליה לר' יהודה דאמר לא היה פיים למחתה. נ"ב עי' בתום' ולשון אחרת וק"ל: (ה) ד"ה . עשרונים הי׳ הסולת שני בשני כהני':

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה ה"ג והא תניא וכו' ואי אפשר להעמידה דאי אשמעינן וכו' כצ"ל וכ"כ

הגהות מהר"י לנדא

רצ"י ד"ה אם רצה להקריב. עי׳ לעיל דף ב עי׳ לעיל דף ב ע"ב ברש"י ד"ה ומי ידעינן. מהלכות תמידין הלכה ט. . עפ"ז יש ליישב סתירת רש"י עפר אים כייסב סתירנו ושיי דכאן מיירי דבעל הקרבן היה בוחר לעצמו איזה כהן מבית האב. אבל אם לא פרט מי שיקריב בודאי היה פייס דלא אתי לאנצויי אבל לעיל שפיר משני מי ידעינן הי כהן מתרמי דלא ידעינן איזה כהן יבחר או שלא יבחר ויהא לריך פייס:

מוסף רש"י

ולמנסך אומר לו הגבה ידיך. שנראה שתתן המים נספל, שהלדוקין אין מודין בניסוך המים, שפעם אחת נסך לדוקי אחד את המים על רגליו (סוכה מח:). הפשיטן יייתוחז שויז בזר. ואפילו הפשט וניתוח של עולה שהוא מלוה. כשל בזל (פחחים חה:).

דלא כר"א בן יעקב ודלא כרבי יהודה. דחשיב פיים למחתה (כ) דלא כרבי יהודה ופיים דמן הכבש למזבח דלא כר״א בן יעקב: בותבר' ממיד קרב. משעת הולכת איברים ואילך קא חשיב: עצמו. בכל יום במשעה חמשה לאיברים ואחד לקרבים ואחד לסולת

ואחד לחביתין ואחד ליין והא כר"א בן יעקב היא דלית ליה חד להעלות מכבש למזבח: בחג. שלריך שני נסכין אחד של יין ואחד של מים: ביד. כהן אחד ללוחית אחת של מים: בין הערבים. שבכל יום שנים בידם שני גזירי עלים להוסיף על עלי המערכה להרבות' ובגמרא יליף לה מקרא שבין הערבים נריך התמיד שני גזירין בשני כהנים אבל בשחרית לא בעי סידור שני גזירין אלא בכהן אחד דכתיב ובער עליה הכהן: ובשבת שבתוך החג וכו'. הרי שנים עשר: גבו' ממחי מדקחני ובשבת וכו'. מכלל דשאר ימוח החג לא מנא שיטעון שנים עשר ואי אמרת אף בין הערבים מנסכין מים בחול של כל ימות החג משכחת לה י"ב בין הערבים עלמו בתשעה ושנים בידן שני גזירין ואחד בידו ללוחית של מים: ולמנסך את המים אומר לו הגבה ידך. ונראה שתערה הללוחית לתוך ספל של כסף שעל המובח שהוא נקוב כמין חוטם דק שהיין מקלח ויוצא ש בו והוא הניסוך: שפעם אחת נסך על רגליו. לא עירה הללוחית לתוך הספל ושפך המים על רגליו לפי שהיה לדוקי ואינו מודה בניסוך המים: בחתרוגיהן. למה לי למיתני בחתרוגיהן אם לא בא ללמדנו שניסוך המים אינו אלא בשעת נטילת לולב: (ג) [וחימח] דנעביד [חד]. כהן חחד יסדר שני גזירין בבקר דכתיב ובער עליה הכהן ונעביד תרי שוב יביאו שני כהנים לעשות שני גזיריהן עוד בבקר כדכתיב וערכו שנים: ובער ובערו. יכתוב שניהן בלשון אחד: פעמים י"ג. כהנים עסוקין בעבודת התמיד כדתנן במתני׳ די בפיים שני י"ג כהנים זוכיו בו: פעמים י"ד. בחג ביד אחד ללוחית של מים: פעמים ט"ו. בשבת: פעמים ששה עשר. בשבת שבתוך החג: ה"ג והא סניא שבעה עשר ההוא דלא כר"א בן יעקב אלא כר" יהודה. ההוא תנא אית ליה עוד כהן אחד המעלה איברים מן הכבש למובח והרי כאן י"ו דלא

ההוא דלא כרבי אליעזר בן יעקב ודלא כר' יהודה: מתני תמיד קרב בתשעה בעשרה באחד עשר בשנים עשר לא פחות ולא יותר כיצד שעצמו במ' בחג ביד אחד צלוחית של מים הרי כאן עשרה בין הערבים באחד עשר הוא עצמו בתשעה ושנים בידם שני גזירי עצים כשבת באחד עשר הוא עצמו בתשעה "ושנים בידם שני בזיכי לבונה של לחם הפנים ובשבת שבתוך החג ביד אחד צלוחית של מים: גמ' אמר ר' אבא ואיתימא רמי בר חמא ואיתימא ר' יוחנן •יאין מנסכין מים בחג אלא בתמיד של שחר ממאי מדקתני ובשבת שבתוך החג ביד אחד צלוחית של מים ואי סלקא דעתך בתמיד של בין הערבים מנסכין בחול נמי משכחת לה אמר רב אשי אף אנן נמי תנינא ©יולמנסך אומר לו הגבה ידיך' שפעם אחד נסך על גבי רגליו ורגמוהו כל העם באתרוגיהו שמע מינה תניא רשב"י אומר מניין לתמיד של בין הערבים שמעון שני גזירי עצים בשני כהנים שנאמר יוערכו

עצים אם אינו ענין לתמיד של שחר דכתיב יובער עליה הכהן עצים בבקר בבקר וערך עליה יתניהו ענין לתמיד של בין הערבים ואימא אידי ואידי בתמיד של שחר ואמר רחמנא עביד והדר עביד א"כ נימא קרא ובער ובער הוה אמינא ובער הוה אמינא חד אין תרי לא קמ"ל דנעביד חד ונעביד תרי א"כ נימא קרא ובער ובערו א"נ וערך וערכו מאי ובער וערכו שמע מינה כדקא אמרינן תני ר' חייא פיים פעמים י"ג פעמים י"ד פעמים מ"ו פעמים מ"ז והתניא י"ז ההיא דלא כר"א

וארבעה הראש והרגל הראש באחד והרגל

בשנים העוקץ והרגל העוקץ בשנים והרגל

כרחך לית ליה דר"א בן יעקב דאם כן בצרי להו פייסות כדאמריטן לעיל והוצרך לו כהן מן הכבש למזבח. ואני שמעתיה בלשונות

בשנים החזה והגרה החזה באחד והגרה בשלשה שתי ידים בשנים ושתי דפנות בשנים הקרביים והסולת והיין בשלשה שלשה יבד"א בקרבנות ציבור אבל בקרבן יחיד אם רצה להקריב מקריב הפשימן וניתוחן של אלו ואלו שוין: גמ' תנא יהפשימן וניתוחן שוין בזר אמר חזקיה מניין להפשט וניתוח ששוה בזר שנאמר יונתנו בני אהרן הכהן אש על המובח נתינת אש בעיא כהונה הפשט וניתוח לא בעיא כהונה האי

ודמחתה הרי י"ז והיינו דלא כראב"י ודלא כר' יהודה דלראב"י בליר להו חד דמעלה איברים מכבש למזבח ולר' יהודה בליר להו חד דמחתה ומה שהקשה רש"י אמאי קאמר דלא כר׳ יהודה נהי דלא הוה פיים למחתה כהן מיהא הוה וא"כ איכא י"ז נ"ל דפשיטא ליה להש"ם די"ו דקאמר היינו אותם שזוכין ע"י פיים האמר דהא אכתי טובא הוו המפשיט והמנתח והולכת עלים למערכה ואי משום דכשירין בזר לא חשיב להו והא קא חשיב שוחט אלא ע"כ לא קא חשיב אלא הנך שזוכין ע"י פיים ובמחתה לרבי יהודה לא הוה פיים כלל כדפרישית לעיל וגירסא שבספרים היא כפר"ח ואין להקשות מהא דאמר לעיל אי משכחת תנא דאית ליה חמש משמע דהש"ם לא הוה משכח תנא דאית ליה ה' פייסין והא תנא דהכא דאית ליה י"ו אית ליה ה' פייסין די"ל לעיל אכתי לא ידע להא ברייתא דהכת: פר קרב בכ"ד הראש והרגל בו'. קשה לי דהכת לת חשיב לא כדרך הילוכו ולא כדרך ניתוחו ולא כדרך עילויו ולא כדרך הפשטו ואיני יודע איזה סדר תפס לו ונ"ל משום דמיבעיא ליה למיתני הראש והרגל ברישת וקתני בהו הרגל בשנים נקט נמי הרגל של שמאל בשנים וקתני העוקן בהדיה ואקדמיה משום דברישה נמי גבי טלה תנינהו בהדי הדדי לעוקך ורגל שמאל וכיון דתנא להנך דלא סגי לה בחד כהן תנא נמי הגרה שהוא בג' וכיון דבעי למיתני בן יעקב אלא כרבי יהודה: **מתני'** האיל הגרה תנא בהדיה החזה ואקדמיה כי קרב באחד עשר הבשר בחמשה הקרביים היכי דקתני גבי טלה והדר תנא והסולת והיין בשנים שנים יפר קרב בעשרים

ההיא דקא כר' אליעזר בן יעקב ודלא כרבי יהודה. כך היא הגי׳

הספרים ודלא כר' יהודה נ"ל לפרש והתניא י"ז פי' בכל בוקר היה י"ז

לכל הפחות ולא משכחת לה אא"כ חשבת כל הכהנים הזוכין בכל

הפייסות דהיינו י"ג הזוכין בתמיד

וחד בתרומת הדשן וחד המעלה

איברים מכבש למזבח ותרי דהטורת

בכל הספרים אבל רש"י מוחקה וגרים אלא כר"י וגירסת

הנך דלית לכל חד וחד אלא חד כהן

וקתני להו בסידרא דרישא ב' ידות

וב' דפנות:

אחרות ואי אפשר להעמידה. אן ואי (ד) שמעינן ליה דרבי יהודה לא היה פיים למחחה לא שמעינן ליה דאמר לא היה כהן למחחה אלא הרי הוא אומר כהן שזכה בקטורת אומר לזה שעומד אצלו זכה עמי במחתה אבל ר"א בן יעקב שמעינן ליה דאמר לא היה כהן להעלות איברים מכבש למזבח אבל הן עצמם שהעלום לכבש היו מעלין למזבח: **בארגר' הבשר בחמשה.** ככבש התמיד: **הסולה**. שני עשרונים היה (6) ושני כהנים: במה דברים אמורים. דבעינן כל הני כהנים לכל בהמה ובעינן פיים: ואו אם רלה להקריב כהן. יחיד את הכל ובלא פיים: הפשיטן וניחותן. של ליבור ושל יחיד שוין להיות כשירין בזר והכי מפרש בגמרא:

שחר. וא"מ הא האי קרא לאו בממיד של שחר כמיב, אלא גבי עולמ נדבה כמיב בפרשת ויקרא ובבן הבקר. י"ל דלקמן אוקי לה רבי אלעזר בעולה. דאש בר"א בן יעקב ודאש ברבי יהודה. ה"ג בספרים, והקשה הקונטרס נהי דשמעינן ליה לר"י אין פייס למחסה, מה עניינה לממיד, ועוד אי מני מחסה וסבר לה דלא כר"י, ליחשוב נמי קטרח ונפישי להו, ועוד כיון דמני מחסה ומני נמי הולכח אברים מכבש למזבח א"כ נפישי להו מי"ז. ועל פירוש הקונטרס דגרס אלא כרבי יהודה קשה כי מה לן להזכיר כלל ר"י, ועוד מימה שחושב כאן לפירוש הקונטרס הולכת אברים מכבש למזבח שהיה בפייס רביעי, דמה נפשך אי בפייס שני חשיב לה, לא ליחשוב השליה למובת, אי סדר חמיד קומים. לא ליחשוב דישון מובה הפנימי והתנודה. ועוד מיתה דמממע בתשנה דממיד קפ"ז חייב, שהכב בהנים היו מעלין אברים מכבש למובח, דמע בזמן שהכהן גדול רוצה להקריב הראשון מביא לו הראש והרגל וסומך עליהן וזורקן השני כו׳, ועוד דאמרינן לקמן ושםן הטלה טעון ששה, משמע דבהעלאה מכבש למזבח איירי. ועוד דאמרינן לעיל [ע"א] טעמיה דמעלה יות או אות על המקום בשל המקום המ אתר אברים לתוצות מוטר עם הדרת מלך, ואי אין מעלה אלא אחד אין זה הדרת מלך, אלא טוב היה שיעלו אלו הראשונים. על כן כן נראה כפירוש ר"ח שמישב גירסת הספרים דלא כר"א בן יעקב ודלא כרצי יהודה. וה"פ פעמים שאתה מולא בפייק השני י"ג, הגד י"ג דמתניתיו שכולם בכלל פיים שני הם, והא דתניא פעמים י"ז ההיא ברייתא מוספת כהו אחד במחתה. והאי תנא דלא כרבי יהודה ודלה כרי אליעור בן נישפק, רדלה כריין שהיה אותר לא היה פיים למחמה אלא כהן שזכה בקטורת אומר להי שעמו זכה עמי במחמה, פירוש פיים של מחמה לא היה בפיים שני, מי מוליך המחמה אלא בפיים של קטרת היו מזכין במחמה לזה שעמו, ומי מוליך המתחה על ידי פיים הקטורת, וברייתא זו סבירא לה שהיו מפיסן גפיים שני מי מולך המתחה. ודלא הכדי אליטור בן ניעקב, דהא בהדיא מוקמינן להאי ברייתא מחחה בכלל פיים שני, ואיהו מוקי פיים למחחה בפני עלמה. וכן מפרש בחוספתא ןפ״א ה״א) שמפרש אלו הי״ג וי״ד וט״ו וי״ו וי״ז בכלל פיים שני. פר״ח. וא״ח ולמה תהא פיים למחחה בפיים שני, ולא חהא בכלל פיים הקטרת. וי״ל דסבר האי מלא דמחחה לא מעשרא ולריכין להפים עליה חדשים וישנים ולריך לקובעה בפיים שכולם היו שוין בו, ולכך הויא בפיים שני. והא דמשיב נירושלנגי (משכה היו, בכך הי חילו בקטרת ופועל ידיו מראה במחסה, היד תנא סכר דמחסה מעשרה. היד יוסף ונ רבינו. בחגרי. פר קרב. חימה אמאי לא חשיב סדר אברי פר כסדר אברי חמיד דלעיל. וחגרה בשדשה. ואע״פ שבאיל לא הי מוסיף בה יוסר מבטלה, בפר מיהא לדיך שלשה.

כר"א בן יעקב אלא כרבי יהודה

דאמר לא היה פיים למחתה ועל

גמ'

תמיד קרב במ' כו'. סדר הולכת אברי תמיד קתני ולא חשיב עבודות הדם ודישון שהיו לפני זה. ושנים בידם ב' בויבי אבות בור. האי חנא סבר גזיכין קודמין למוספין, דאי הוה מוספין קודמין לבזיכין לא הוה שייכי מידי גזיכין למילי דפייס השני, ובגמרא חשיב ליה בהדי מילי דפייס השני, דקסני פעמים ששה עשר, ועוד דלמאן דאמר מוספין קודמין לבזיכין, משמר היואא מקריב חמיד של שחר, משמר הנכנס מקטיר בזיכין, כדמוכא בסוף החליל נסוכה ט, בן וא״כ אין עניינם לחמיד של שחר כלום ואין יכולין להיות בפייס השני כלל, אבל למאן דאמר בזיכין קודמין למוספין אמי שפיר דאט״ג דממיד קרב בשחרית ובזיכין בממש כדמוכח בריש כייות בפייק השל כננת חבל נחסור בדיכין קודמין כמוספין חמי שפייר דמפייג דממיד קרב בסחרית וחירכן נחחש בדמוכה ברש חמיד נשחט ופסחים מיז, א), משום דהוו בדיכין בפייס שטי חשיב להו בחמיד של שחר. ועוד כי נראה שמוחר לעשותן לאלות שחרית אחר הממיד, דהא לקמן בפ' הממונה (לד, א) משמע שהיה להם להיות בין חצימין לנסכים משום דגמרינן חוקה חוקה מחדמין, אי לאו דכסב ביום לאחר, ואהני להקדים נסכים לבזיכין, אלמא סמוך לנסכים לאלחר מוחר לעשוחם קודם חמש. והא דאמרינן בזיכין בחמש היינו שלא ימעכבו יוחר, אבל לכחמילה יכול להקריבן שחרים אחר נסכי חמיד. וכן מוספין בשש דאמרינן בחמיד נשחט ושם נרחה לפרש שלכחמילה אין לעכבם יוחר, אבל קודם לכן מוחר להקריבם לכחמילה, מדמלינן ללוחא דמוספי בחלת שני קמייתא לכחילה [ראה ע"ז ד, ב]. לשון רביט. וא"מ למה היו טושין אותן בפייס שני כיון שהיו אחר הקטרת אברי הממיד שהיה בבקר והבזיכין אח"כ אפילו למ"ד בזיכין קודמין למוספין כדמשמע לקמן בפ' הממונה. י"ל שכל ענייני הקטרות והעלאות הוו בפייס אחד וגם יכולין להקטיר בזיכין שחרית כדפיכש רביט. שני בזיבי לבובה. וא"מ מי היה הזוכה בהן. י"ל אומו שאחר אחרון של מוליכי אברים לכבש. אך מספקא לרבינו במוסף של שבת אם היו עשין פייסות או אותם של שחרית היו עשין זה אחר זה, ולא חוקשי הא"ר נפישי להו פייסות, דר פייסות דמתני בכל יום מיירי, אבל בשבת איכא טפי כדאמריטן לעיל [ע"א] וכשם שמפיסון לה שחרית כך מפיסין כזי דמיירי בשבת. ואפילו אם המצא לומר שאין פייס למוסף לא מיקשי מהא דמנן [סוכה נה, ב] בשמיני חוזרין לפייס בברגלים, אלמא מפיסין על מוסף, דנהי דמפיסין כולהו המשמרות אחר משמר יעבוד, מ"מ (אישי) [אפשר דמשמר] שזכו במוסף לא היו מפיסין מי שוחט מי זורק. ושנים ברדם ב' גדורי עציבה לא לא של מחלי לא קמשינ שאן היו בפייסות של קרות הגבר עם תרומת הדשן כדאמתן לעיל (כב, א] מי שוכה בתרומת הדשן כר. גפ''. ורגשוהו העם באתרוניהן. אלמא היה ניסוך בממיד של שתר. ואע"ים שאנשי ירושלים היו נוטלין כל היום אתרוגיהן בידיהן, מסתמא לא היו בעזרה בשעה שתמיד של בין הערבים קרב שלא היה זמן תפילה. אם אינו ענין לתמיד

א [מיי׳ פ״ד מהלכות תמידין הלכה יא]: הלכה יא]: לד ב מיי' פ"י מהלכות

ממידיו הלכה ו: תמידין הנכה ו: לה ג שם הלכה ח: לו ד שם פ"ב הלכה [ב] ג: לו ה ו מיי' פ"ו מהלכות מעשה הקרבנות הלכה יו

יח: קח ז שם הלכה יט: למ ח מיי' פ"ט מהלכות ביאת מקדש הלכה ו:

גליון הש"ם

גמ' אין מנסכין. עי' תענית נמ' אין מר"ה איבעי להו:

רבינו חננאל

תמיד קרב בט' בי' בי"א בי"ב לא פחות ולא יותר. מדתנינן יא בהוונדיא יהוד ביד ובשבת שבתוך החג ביד אחד צלוחית של מים, שמעת מינה שאין מנסכין מים אלא בתמיד של שחר. דאי אלא בונמיז של שווו. זאי ס״ד מנסכין בתמיד של בין הערבים, בחול נמי משכחת י״ב בתמיד של בין הערבים. גזירי עצים, ואחד בצלוחית של מים. הרי י״ב בתמיד אין מנסכין ש"מ. מנא לן ארן במכלן כי מני במי און שתמיד של בין הערבים טעון שני גזירין שנאמר וערכו עצים על האש. ודרשינן . ליה בתמיד של בין הערבים השמועה פשוטה היא. תני ר׳ חייא פעמים י״ג פעמים מוצא בפייס בתמיד של שחר י"ג כדתנן שלשה עשר זכין בו. וכבר פירשנום למעלה. ובחג מוסיפין בתמיד של שחר, אחד בצלוחית של מים הרי י״ד. ובכל שבת ייג הידועין בתמיד של שחר "ג הידועין בתמיד של שחר ושוים רידם שוי רזירי לרווה ואם הוא שבת שבתוך החג, י״ג הידועין וב׳ בשני בזיכי לבונה, ואחד בצלוחית של מים הרי י"ו. ואקשינן והתניא פעמים י"ז, ודחינן ההיא פעמים י"ז, ודחינן ההיא מתניתא תני ומוסיף ואחד במחתה הרי י"ז. והאי תנא לא כר׳ יהודה ולא כר׳ אליעזר. כר׳ יהודה לא, דהא בהדיא תני לא היה (פורס) [פייס] למחתה, אלא כהן שזכה בקטרת אומר לזה שעמו זכה עמי במחתה. ודלא כר׳ אליעזר בן יעקב דהא בהדיא אוקימנא ליה בפייס למחתה בפני עצמה. כי הפייס שסילק מן האברים שעל הכבש [למזבח] והוא הפייס הרביעי במחתה חשיב ליה. וזה חשיר למחחה בתוספתא כך כמו שפירשנו, בי אלו י"ג וט"ו וי"ו (המנין) קרב בי"א הבשר בחמשה קיב ב א יובטו בוזכטו. כו'. הפשיטן וניתוחן של אלו ושל אילו שוה. אוקימנא בין קרבנות יחיד בין קרבנות

צבור, הפשיטן וניתוחן שוה